

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ РОБІТ
З ДИСЦИПЛІНИ «ЕКОНОМІЧНА ІСТОРІЯ»**

**для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр»
спеціальності 071 "Облік і оподаткування"**

ЗМІСТ

Вступ	4
Модуль 1. Економіка та економічні вчення періоду становлення доіндустріальної та індустріальної епох	6
Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки	6
Тема 2. Господарські форми економіки Стародавнього Світу	11
Тема 3. Економічні вчення Стародавнього Світу	15
Тема 4. Становлення і розвиток феодальної системи господарства	21
Тема 5. Економічна думка Середньовіччя. Перші соціальні утопії	25
Тема 6. Мануфактурний період світової економіки (XVI – XVIII ст.)	30
Тема 7. Меркантилізм як перша школа політичної економії	36
Тема 8. Епоха переходу доіндустріального суспільства (к. XVIII – перша половина XIX ст.)	41
Тема 9. Зародження класичної політичної економії	46
Тема 10. Еволюція класичної політичної економії	51
Тема 11. Господарство провідних країн світу в останній третині XIX – на початку XX ст.	57
Модуль 2. Економіка та економічні вчення періоду становлення постіндустріального суспільства	
Тема 12. Маржиналізм – формування неокласичної економічної теорії	62
Тема 13. Господарство провідних країн світу в міжвоєнний період та після Другої світової війни	68
Тема 14. Інституціоналізм	73
Тема 15. Неоінституціоналізм	78
Тема 16. Кейнсіанство	82
Тема 17. Світове господарство в умовах становлення постіндустріального суспільства	88
Тема 18. Економічний розвиток України та його трактування в економічній думці	94
Список використаних джерел	99

ВСТУП

Вивчення дисципліни «Історія економіки та економічної думки» має дуже велике значення для формування майбутніх спеціалістів. Історія економіки та економічної думки - самостійна навчальна дисципліна, яка вивчає історію від часів виникнення економічної думки до сучасності.

Вивчення дисципліни надає можливість студентам значно глибше опанувати сучасні процеси. Разом з тим значно поширюється загальноекономічний світогляд майбутнього бакалавра.

Мета: засвоєння загальних тенденцій, закономірностей, характерних рис господарського розвитку країн європейської цивілізації, формування економічного мислення, набуття уяви про основні етапи та особливості систематизації економічних думок, течій та напрямків.

Предмет: історичні форми господарств і способи їх взаємодії в економічних системах країн європейської цивілізації; праці представників основних теоретичних шкіл.

Завдання:

- дослідження становлення різних форм господарювання;
- формування уявлення про історичний розвиток способів виробництва;
- аналіз і систематизація економічних вчень;
- розкриття передумов і закономірностей еволюцій світової економічної науки;
- аналіз наукового внеску різних економічних шкіл;
- характеристика найважливіших напрямків розвитку економічної думки в сучасних умовах.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні

знати: сутність економічних явищ і процесів через характеристику економічних відносин; особливості становлення різних форм господарювання, розвиток світової економічної думки.

вміти: володіти методологією дослідження розвитку економічного життя суспільства; аналізувати певні сторони господарської практики в умовах сучасної економічної ситуації; орієнтуватися у глобальних проблемах та

розвитку світової економіки на базі попереднього досвіду розвитку людського суспільства; давати науково обґрунтовані оцінки різним теоретичним поглядам; обґрунтовувати свої теоретичні пропозиції і рекомендації з урахуванням історичного досвіду розвитку економічної думки.

Наведені методичні рекомендації для практичних занять з дисципліни «Історія економіки та економічної думки» містять теоретичні питання; практичні завдання та контрольні питання для перевірки засвоєних знань студентів з теми, список використаних джерел. Матеріали призначені для студентів спеціальностей 6.030504 «Економіка підприємства» та 6.030507 «Маркетинг» денної та заочної форм навчання за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр».

Модуль 1. Економіка та економічні вчення періоду становлення доіндустріальної та індустріальної епох

Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки

- 1.1. Предмет історії економіки та економічної думки.
- 1.2. Функції, принципи та методи історії економіки та економічної думки.
- 1.3. Критерії періодизації історії економіки та економічної думки.

Основні економічні категорії

Предмет історії економіки та економічної думки, функції економічної науки, методологічні принципи, етапи розвитку економічної думки, підходи до періодизації, економічна політика, економічна культура, економічне мислення, методи економічної думки, економічні моделі (типи).

Питання для обговорення

1. Що є предметом дослідження предмету «Історія економіки та економічної думки»? Яке він займає місце серед економічних наук?
2. Охарактеризуйте критерії періодизації дисципліни.
3. Наведіть етапи розвитку історії економіки та економічної думки.
4. Назвіть функції та принципи історії економіки та економічної думки.
5. Поясніть методи економічної думки.

Завдання

1. Встановіть відповідність між методологічними принципами

Методологічний принцип	Визначення
1. Ірраціоналізм	а) допускається необхідність вивчення діяльності індивіда в найрізноманітніших проявах
2. Релятивізм	б) процес розвитку системи розглядається як повільна зміна кількісних характеристик
3. Еволюціонізм	в) допускається тільки цілісний підхід до вивчення об'єктів, а складові їх елементи і відносини між ними характеризуються як внутрішні
4. Органіцизм	г) припускає заперечення пізнавального значення розуму або відводить розуму допоміжну роль
5. Поліфункціоналізм	д) ідеалістичне вчення про відносність, умовність і суб'єктивність людського пізнання

2. Встановіть відповідність між методами історії економіки та економічної думки

Метод	Визначення
1. Метод логічної (наукової) абстракції	а) дається обґрунтування того, який розділ слід вивчати спочатку - мікро або макроекономіку тощо
2. Метод аналізу	б) припускає цілеспрямоване штучне відтворення економічного явища або процесу з метою його вивчення і підтвердження та (або) зміни гіпотез, сформульованих раніше
3. Метод синтезу	в) спирається на висновки від загального до окремого, що дозволяють перейти від найбільш загальних висновків до відносно окремих
4. Метод індукції	г) уявне ділення явища, що вивчається, тобто цілого, на складові частини для подальшого окремого дослідження кожної з цих частин
5. Метод дедукції	д) спирається на прийоми і засоби, що дозволяють виявити кількісну сторону явищ і процесів і їх якісне оновлення за допомогою формалізованого відображення причин змін економічних показників
6. Історичний метод	е) відвернення від окремих або другорядних моментів і сторін певного явища для виявлення в ньому того, що має істотне значення
7. Логічний метод	ж) відтворення єдиної (цілісної) картини, з'єднання окремих частин в ціле
8. Метод економіко - математичного моделювання	з) заснований на висновках від окремого до загального, що забезпечують перехід від вивчення одиничних фактів до загальних положень і висновків
9. Економічний експеримент	і) дозволяє досліджувати економічні явища, процеси, ідеї і концепції в тій послідовності, в якій вони виникали, розвивалися і змінювалися одні іншими

3. Дайте розгорнуту характеристику наведеним нижче проблемам

1. Роль історичного аспекту в системі економічних наук.
2. Роль формаційної теорії К. Маркса у розвитку періодизації історії.
3. Напрямки розвитку історії економіки та економічної думки.
4. Проблеми періодизації історії економіки та економічної думки.

4. Встановіть відповідність між вченим-економістом і критерієм періодизації історії економіки

Вчений – економіст	Критерій періодизації історії економіки
1. К. Бюхер	а) рівень промислового розвитку суспільства
2. Б. Гільдебранд	б) розвиток форм господарської діяльності та відносин власності
3. К. Маркс	в) історія грошей
4. Л. Мечніков	г) мінова концепція
5. А. Тойнбі	д) розвиток засобів виробництва
6. Є. Хентінгтон	е) стадії економічного розвитку
7. У. Ростоу	ж) культура й релігія
8. А. Фергюсон	з) географічний фактор, зокрема водні шляхи сполучення
9. Д. Белл і А. Турен	і) клімат

Тестові завдання

1. Предмет історії економіки та економічної думки вивчає:

- А) історію первісного суспільства;
- Б) відносини між людьми у процесі споживання благ;
- В) становлення і розвиток економічних систем та економічних концепцій починаючи з первісного суспільства і до сучасності;
- Г) розвиток натурального господарства.

2. Збір, вивчення, узагальнення і засвоєння господарського досвіду людства - це:

- А) світоглядна функція;
- Б) оціночна функція;
- В) методологічна (фундаментальна) функція;
- Г) прагматична функція.

3. Формування економічною історією та економічною думкою наукової картини світового процесу господарської еволюції людства - це:

- А) світоглядна функція;
- Б) оціночна функція;
- В) методологічна (фундаментальна) функція;
- Г) прагматична функція.

4. Етична оцінка засобів і результатів різних соціально-економічних перетворень – це:

- А) світоглядна функція;
- Б) оціночна функція;
- В) методологічна (фундаментальна) функція;
- Г) прагматична функція.

5. Наукова обробка, аналіз й інтерпретація різноманітної історично - економічної інформації – це:

- А) світоглядна функція;
- Б) оціночна функція;
- В) методологічна (фундаментальна) функція;
- Г) прагматична функція.

6. Об'єктом дослідження предмету є:

- А) відносини між людьми у процесі суспільного виробництва;

Б) колективна власність;

В) банківський капітал;

Г) погляди економістів різних напрямків щодо механізму функціонування, взаємодії та взаємовпливу економічних систем.

7. Історичний метод у дослідженні економічної історії обґрунтував:

А) В. Рошер;

Б) Ф. Енгельс;

В) А. Сміт;

Г) Дж. Кейнс.

8. Поняття «суспільно-економічна формація» було введено в науковий оборот:

А) А. Тойнбі;

Б) В. Леніним;

В) П. Мечниковим;

Г) У. Ростоу.

9. В основу формаційного підходу до історії господарства К. Маркса покладено:

А) товарне виробництво;

Б) торгівля;

В) власність на засоби виробництва;

Г) кредитні відносини.

10. П. Маслов вважав, що перехід від однієї стадії розвитку до іншої відбувається в результаті:

А) розвитку натурального господарства;

Б) вичерпання можливостей подальшого екстенсивного розвитку;

В) розвитку товарного господарства;

Г) розвитку банківського сектору.

Тема 2. Господарські форми економіки Стародавнього Світу

2.1. Основні етапи господарської еволюції первісного суспільства, їх характеристика.

2.2. Розклад первісної господарської системи.

2.3. Соціально-економічні відносини в країнах Древнього сходу.

2.4. Становлення і розвиток Стародавньої Греції.

2.5. Причини розквіту та занепаду Стародавнього Риму.

Основні економічні категорії

Первісне суспільство, кам'яний вік, бронзовий вік, залізний вік, палеоліт, мезоліт, неоліт, привласнююче господарство, антропогенез, відтворююче господарство, первинний суспільний розподіл праці, вторинний суспільний розподіл праці, неолітична революція, азіатський спосіб виробництва, антична система господарства, громада, поліс, автаркія, афінський політичний та економічний устрій, спартанський політичний та економічний устрій, ергастерії, фіаси, трапези, Велика колонізація, воєнна демократія, вила, латифундія, «нундіни», аргентарії, рабство, грошова система, пекулій, колонат, римське законодавство, криза рабовласницької системи.

Питання для обговорення

1. Назвіть загальні ознаки первісного суспільства.
2. Перелічіть періоди первісного суспільства.
3. Охарактеризуйте ознаки палеоліту.
4. Які характерні риси мезоліту?

5. Які зміни відбулися в період неоліту?
6. Назвіть різницю між господарством, яке привласнює та яке відтворює.
7. Які ви знаєте причини розпаду первісного суспільства?
8. Які причини появи перших держав на Сході?
9. Дайте пояснення іригаційному землеробству.
10. Охарактеризуйте країни східного рабства.
11. Назвіть економічні моделі Стародавньої Греції.
12. Які причини і наслідки колонізації Стародавньою Грецією нових земель?
13. Назвіть внутрішні суперечності та конфлікти, які стали причиною кризи античної моделі господарського розвитку.
14. Охарактеризуйте розвиток сільського господарства в Античному Римі.
15. Які були особливості розвитку грошової системи в Стародавньому Римі?

Завдання

1. Дайте опис категоріям

Категорія	Визначення
Первісне суспільство	
Антропогенез	
Велика колонізація	
Громада	
Поліс	
Ергастерії	
Фіаси	
Трапези	
Автаркія	
Пекулій	
Аргентарії	